

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Gofal
DYDDIAD Y CYFARFOD	31 Ionawr 2019
TEITL YR EITEM	Ymchwiliad Craffu Cefnogi Pobl Anabl Gwynedd – Diweddariad
PENNAETH GWASANAETH	Aled Davies
AELOD CABINET	Y Cynghorydd Gareth Roberts
AWDUR / CADEIRYDD Y GWEITHGOR	Y Cynghorydd Dewi Wyn Roberts
PWRPAS	Diweddarau Aelodau'r Pwyllgor Craffu Gofal ar waith y Gweithgor

1. Cefndir yr Ymchwiliad Craffu

- 1.1 Yn dilyn cyflwyno Rhybudd o Gynnig gan y Cynghorydd Peter Read i gyfarfod y Cyngor ar 15 Mehefin 2017, fe benderfynodd y Cyngor:

“Bod y Cyngor yn cyfeirio'r cwestiwn o addasrwydd trefniadau darparu cadeiriau olwyn i drigolion Gwynedd i'w ystyried ar gyfer y rhaglen craffu”.

- 1.2 Yn unol â phrosesau craffu'r Cyngor, cyfeiriwyd y mater at y Pwyllgor Craffu Gofal a benderfynodd mai cynnal Ymchwiliad Craffu fyddai'n bodloni'r cynnig orau. Sefydlwyd Weithgor o'r Pwyllgor Craffu er mwyn arwain yr Ymchwiliad sy'n cynnwys rhai o aelodau'r Pwyllgor Craffu a dau Gyngorydd arall.

2. Nod yr Ymchwiliad Craffu

- 2.1 Cododd y Rhybudd o Gynnig uchod o dystiolaeth gan drigolion o Wynedd bod anfodlonrwydd gyda rhai agweddau o'r ddarpariaeth cadeiriau olwyn presennol. Nod yr Ymchwiliad Craffu, felly, yw ateb y cwestiynau canlynol:

- A ellir tystiolaethu bod yr unigolion sydd yn defnyddio gwasanaethau yn ganolog yn y broses o asesu a darparu cyfarpar addas, ac yn cael eu cynorthwyo i fyw eu bywydau yn y ffordd y maent yn dymuno ei fyw?
- Os oes anfodlonrwydd neu gwynion am y gwasanaeth presennol, a ydynt yn cael eu cyfarch yn foddhaol?
- Os oes angen, sut mae modd gwella'r gwasanaeth i'r dyfodol?

2.2 Byddwn yn ceisio eu hateb drwy:

- Gasglu tystiolaeth gan ddefnyddwyr cadeiriau olwyn am eu bodlonrwydd neu anfodlonrwydd gyda'r broses o gael eu hasesu ar gyfer y cyfarpar cywir, ac yna'u profiad o wasanaeth cynhaliol ar ôl derbyn cadair olwyn.
- Gasglu tystiolaeth gan weithwyr proffesiynol sy'n darparu gwasanaeth yn y maes hwn.
- Gasglu tystiolaeth a chyd-drafod gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (y Bwrdd Iechyd) er mwyn i ddarpariaeth y dyfodol fod y gorau y gall fod.

3. Cefndir y Ddarpariaeth Bresennol

3.1 Yng Nghymru, mae darpariaeth prosthetig a chadeiriau olwyn i'r sawl sydd eu hangen yn cael ei ddarparu gan y Gwasanaeth Ystum Corff a Symudedd – GYCS (Posture and Mobility Service). Mae'r Gwasanaeth hefyd yn aml yn dal i gael ei adnabod o dan ei hen enw ac acronym, sef ALAS (Artificial Limb and Appliance Service).

3.2 Mae GYCS yn wasanaeth cenedlaethol sy'n cael ei gomisiynu gan Bwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru (WHSSC) ac mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu drwy gydweithrediad y 3 Bwrdd Iechyd. Mae gan y Gwasanaeth Ystum Corff a Symudedd 3 canolfan– yn Wrecsam, Caerdydd ac Abertawe – ac mae'r ddarpariaeth i drigolion Gwynedd fel arfer yn cael ei gynnig drwy'r ganolfan yn Ysbyty Maelor, Wrecsam, sydd yn eu tro yn cydweithio'n agos gydag is-gontractwyr.

3.3 Mae'r GYCS yn gyfrifol am asesu anghenion yr unigolyn a chynnig y cyfarpar mwyaf addas, ac yna danfon, casglu, trwsio a chynnal offer gyhyd ag y bydd yr unigolyn ei angen.

3.4 Nod GYCS yn eu geiriau eu hunain yw:

'Cynnig gwasanaeth cyson a theg i bobl Cymru sydd ag anabledd hir-dymor neu barhaol. Mae'r GYCS yn ymrwymedig i gynnig gwasanaeth adferiad ardderchog i bobl ag anabledd. Ein nod yw amlhau gallu i'r eithaf a lleihau anabledd.'

3.5 Cam cyntaf y broses o gael cadair olwyn addas gan y GYCS yw i'r unigolyn gael eu hasesu ar gyfer y cyfarpar fwyaf addas gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol cofrestredig sydd â'r wybodaeth a'r sgiliau perthnasol. Gall nifer o broffesiynau gwahanol fod yn gwneud y gwaith hwn, megis meddygon teulu, ffisiotherapyddion, therapyddion galwedigaeth y Bwrdd Iechyd neu therapyddion galwedigaethol Cyngor Gwynedd.

3.6 Mae yna ddau fath o asesiad gwahanol gan ddibynnu ar natur anabledd yr unigolyn –

Asesiad lefel 1 – ar gyfer cadair olwyn y gellir ei gweithio â llaw. Gall yr asesiad fwy sylfaenol hwn gael ei gynnal gan nifer o'r proffesiynau a enwir uchod, gyda'r gweithiwr proffesiynol yn cwblhau'r asesiad a chyfeirio'r cais am offer ymlaen i'r GYCS.

Asesiad lefel 2 – achosion mwy cymhleth/cynhennus gyda'r angen am offer arbenigol. Mae'r asesiadau yma yn cael eu cynnal gan therapyddion galwedigaethol a thechnegwyr arbenigol sy'n gyflogedig gan y GYCS yn unig.

- 3.7 Fel y nodwyd uchod, unwaith y bydd yr asesiad wedi ei gwblhau a'i gyfeirio at y GYCS, bydd darparu a chynnal a chadw'r cyfarpar o dan ofal y corff hwnnw.

4. Tystiolaeth defnyddwyr y gwasanaeth

- 4.1 Mae'r Gweithgor wedi penderfynu canolbwyntio ar ddefnyddwyr y gwasanaeth sy'n drigolion o Wynedd yn unig, gan farnu mai dyma ble mae posib i'r Cyngor ddylanwadu ar unrhyw wasanaeth i'r dyfodol.
- 4.2 Mae 3 achos o gŵyn yn erbyn y GYCS wedi eu hanfon at Gyngor Iechyd Cymuned Gogledd Cymru. Fe gafodd un o'r rhain ei basio ymlaen at Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.
- 4.3 Mae tystiolaeth sydd wedi ei gasglu gan y Gweithgor o brofiadau unigolion yn cynnwys y profiadau canlynol:

Person 1

Yn dilyn damwain car mae gan y person barlys o'r canol i lawr. Yn dilyn gadael yr ysbyty bu'n aros 8 mis i gael asesiad ar gyfer cadair olwyn arbenigol, gan aros 3 mis pellach i dderbyn y cyfarpar. Roedd yna faterion eraill, ar wahân i ddarparu cadair olwyn, yn codi o amgylch y gofal i'r unigolyn yn ogystal.

Person 2

Mae'r person angen cadair wedi ei theilwra'n arbennig gan bod gan y person barlys o'r canol i lawr. Bu'r person yn aros am dros flwyddyn am addasiad i'r gadair, ac yn ystod y cyfnod hwnnw fe ddatblygwyd broblemau iechyd cymhleth.

Person 3

Bu i'r person hwn fod yn yr ysbyty am 3 mis yn derbyn triniaeth am friw pwysau (pressure sore) a gododd gan nad oedd y cyfarpar yn addas. Roedd yna faterion eraill, ar wahân i ddarparu cadair olwyn, yn codi o amgylch y gofal i'r unigolyn yn ogystal.

Sylwadau eraill

Mae tystiolaeth gan unigolyn sydd wedi derbyn gwasanaeth gan ganolfannau GYCS yn Wrecsam ac hefyd yng Nghaerdydd, gyda gwahaniaeth, ym marn yr unigolyn, yn safon y gwasanaeth a dderbyniwyd rhwng y ddwy ganolfan.

5. Casglu tystiolaeth gan weithwyr proffesiynol

- 5.1 Fel y nodwyd eisoes, mae therapyddion galwedigaethol Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant Cyngor Gwynedd yn gallu asesu oedolion ar lefel 1 ar gyfer y cadeiriau olwyn sylfaenol sy'n cael eu gweithio â llaw. Mae'r asesiadau yma wedyn yn cael eu cyfeirio ymlaen at y GYCS er mwyn eu gweithredu. O'r pwynt yma ymlaen mae'r dystiolaeth yn dangos mai ad-hoc yw'r cysylltiad rhwng therapyddion y Cyngor â GYCS, gyda rhai enghreifftiau o aros yn hir am benderfyniad, neu o beidio a derbyn gwybodaeth yn ôl am ddyfarniad ar yr asesiad. Yn y 12 mis rhwng Medi 2017 ac Awst 2018 derbyniodd y GYCS gyfanswm o 343 gyfeiriad am asesiad gan therapyddion galwedigaethol Cyngor Gwynedd.
- 5.2 Nid yw therapyddion galwedigaeth yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn cynnal asesiadau ar gyfer plant a phobl ifanc. Yn hytrach, mae'r gwaith hwnnw i gyd yn gyfrifoldeb ar staff y GYCS. Yr unig gysylltiad sydd gan therapyddion y gwasanaeth plant â GYCS yw i'w cynorthwyo gyda'r gwaith o ddarparu addasiadau i gartref yr unigolyn. Nid yw'r therapyddion, sy'n gweithio drwy wasanaeth Derwen, yn ymwybodol o broblemau na chwynion gan blant a phobl ifanc sydd o dan eu gofal am y ddarpariaeth cyfarpar na'r gwasanaeth pellach y maent yn ei dderbyn gan y GYCS.
- 5.3 Mae'r Cyngor hefyd yn cydweithio yn fwy anffurfiol gyda gweithwyr y GYCS yng nghydestun darpariaeth chwaraeon a gweithgareddau hamdden eraill i ddefnyddwyr cadeiriau olwyn. Yn y cyd-destun hwn mae'r cydweithio wedi esgor ar brofiadau positif i drigolion Gwynedd.
- 5.4 Mae'r Gweithgor yn parhau mewn trafodaethau gyda swyddogion o'r Bwrdd Iechyd a Chanolfan y GYCS ym Wrecsam ar hyn o bryd er mwyn cael darlun cyflawn o'u prosesau gwaith, sy'n cynnwys sut y maent yn ymateb i anfonlonrwydd neu gwynion am unrhyw wasanaeth.

6. Camau nesaf

- 6.1 Mae'r dystiolaeth sydd wedi ei chasglu hyd yma yn amlygu rhai materion neu broblemau cyffredin i'r unigolion sy'n derbyn gwasanaeth:
- Dim digon o amrywiaeth o gadeiriau olwyn sy'n addas i'r unigolyn
 - Amser disgwyl am asesiad yn achosi anhawster i'r unigolyn (amser aros yn 34 wythnos)
 - Amser disgwyl am gyfarpar/cadair olwyn yn achosi anhawster i'r unigolyn
 - Amser disgwyl i drwsio neu addasu cyfarpar yn achosi anhawster i'r unigolyn
- 6.2 Rydym yn parhau â'r trafodaethau gyda swyddogion y Bwrdd Iechyd a GYCS er mwyn casglu gwybodaeth ac i drafod y cydweithio rhyngddynt â sefydliadau eraill, megis Cyngor Gwynedd. Tan i ni gael y darlun yn gyflawn, mae hi felly braidd yn gynamserol i ni gynnig sylwadau neu argymhellion pellach ar hyn o bryd.

- 6.3 Gan bod defnyddiwr gwasanaeth o'r farn bod safon y gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu gan wahanol ganolfannau GYCS ar draws Cymru yn gwahaniaethu, yna credwn bod angen ymchwilio i'r mater yma ymhellach. Oes dystiolaeth bellach? Pam fod hyn yn bod? A yw'n effeithio ar safon y gwasanaeth i'r unigolyn?
- 6.4 O ystyried y dystiolaeth sydd gennym hyd yma am brofiadau unigolion o dderbyn gwasanaeth, credwn bod cyfle i edrych ar sut mae gofal holl-gynhwysol i unigolion yn cael ei ddarparu. Mae'r gofal hwn, sef gofal y tu hwnt i ddarparu cyfarpar yn unig, yn cael ei ddarparu gan staff sefydliadau megis y Bwrdd Iechyd a Chyngor Gwynedd a bydd angen trafodaethau pellach cyn i ni fedru cynnig argymhellion ar gyfer y dyfodol.